

Seminar Kennisnetwerk Zoönosen Midden-Nederland: leuk en leerzaam

Kennis delen op het gebied van zoönosen en antibioticaresistentie. En elkaar leren kennen om uiteindelijk samenwerkingsverbanden aan te gaan tussen de humane en veterinaire gezondheidszorg. Dat waren de twee hoofddoelen van het seminar dat het Kennisnetwerk Zoönosen Midden-Nederland op 12 juni 2014 organiseerde. De presentaties leverden soms verrassende, nieuwe inzichten op. "Ik heb in mijn werk veel meer met zoönosen te maken dan ik dacht."

In sneltreinvaart nam dagvoorzitter Merel Langelaar de ruim honderd aanwezigen mee in de wereld van One Health. Voor gezonde dieren en gezonde mensen in een gezonde samenleving zijn samenwerking en kennisdeling onontbeerlijk, zo concludeerde zij.

Van dier op mens in vroeger tijden

Historica Floor Haalboom liet zien dat de aandacht voor zoönosen eigenlijk helemaal niet zo nieuw is. Reeds in 1908 sprak Dirk Aart de Jong in zijn oratie over "*Het verband tusschen de geneeskunde van den mensch en van de dieren.*" En in 1929 constateerde de arts N.M. Josephus Jitta dat "*de band tusschen mensch- en dierenarts inniger moet worden dan tot nog toe bij ons het geval is.*" De roep om samenwerking klinkt al bijna honderd jaar. Waarom gebeurt het dan nog steeds niet? Haalboom ziet daarvoor twee oorzaken: allereerst een belangenstrijd tussen landbouw en volksgezondheid. Daarnaast een disciplinaire wrijving bij samenwerking tussen humane en veterinaire geneeskunde. De veterinaire en humane geneeskunde zoeken nog steeds naar een manier om samen te werken zonder de eigen identiteit te verliezen. Door maatschappelijke en culturele aspecten is de samenwerking in de afgelopen eeuw onvoldoende van de grond gekomen. Misschien is de tijd daar nu wel rijp voor....

Zoönose in aantocht! Help, wat nu?

De Q-koortsepidemie (2007-2010) leidde tot de oprichting van het Signaleringsoverleg Zoönosen (SOZ). Het SOZ heeft als doel een adequate herkenning en opvolging van zoönotische signalen en tijdige opschaling. Eens per maand beoordelen humane en veterinaire partners alle zoönotische signalen op hun risico voor de volksgezondheid. Arjen van de Giessen schetste de structuur van het SOZ en liet aan de hand van recente signalen van tularemie zien hoe het in de praktijk werkt.

Angry birds: uitbraak van psittacose in een vogelopvang in Rotterdam

Eind mei 2012 werd de GGD Rotterdam-Rijnmond geconfronteerd met een zieke vrijwilliger van een vogelopvang in Rotterdam. In de eerste week van juni werden steeds meer vrijwilligers en één bezoeker ziek. Aimee Tjon-A-Tsien en Nancy Reedijk vertelden hoe zij deze uitbraak hebben aangepakt en met welke problemen ze geconfronteerd werden. Het herkennen van een uitbraak en het opsporen van de bron is lastig. Ook ontbreekt accurate diagnostiek. Van de tien patiënten die binnen tien dagen werden getest, bleken zes de *Chlamydia psittaci* infectie te hebben. Van de negen patiënten die na tien dagen werden getest, hadden twee de infectie. Dit doet vermoeden dat de snelheid waarmee diagnostiek wordt ingezet een rol speelt. De noodzakelijke hygiënemaatregelen zijn in een vrijwilligersorganisatie moeilijk te handhaven (veel mensen, duur). Maar door het

enthousiasme van de vrijwilligers en een multidisciplinaire samenwerking is de uitbraak succesvol bestreden.

Wat is de toegevoegde waarde van een dierenarts bij de GGD?

Sinds 1 januari 2014 werkt dierenarts Tineke Kramer één dag per week op de afdeling Infectieziektebestrijding van de GGD regio Utrecht. Aan de hand van een casus illustreerde ze de toegevoegde waarde van een dierenarts bij de GGD.

Bij bodemonderzoek op een terrein van een voormalige stortplaats komen asbest, dierlijke beenderen en een 'sterke onbekende geur' naar boven. Verschillende disciplines zijn bij het onderzoek betrokken: de afdeling Medische Milieukunde van de GGD (want asbest), de afdeling Infectieziektebestrijding van de GGD (want kans op miltvuur) en een dierenarts (want dierlijke beenderen en miltvuur is een zoönose). Kramer verdiepte zich in de vraag of verder onderzoek van de locatie noodzakelijk is. Is het een witte kuil? Is er gevaar voor toekomstige bewoners en hun huisdieren? En is er een risico voor de medewerkers van het bodemonderzoeksbureau? Door alle disciplines te verbinden, komt ze tot een evidence based advies: een witte kuil kan niet uitgesloten worden.

De casus illustreert de meerwaarde van een dierenarts bij de GGD: een dierenarts brengt veterinaire kennis en kan de rol van verbinder tussen dier, mens en milieu vervullen. Of zoals een aanwezige dierenarts het verwoordde: "Na zes jaar studie heb je veel kennis van dieren. Maar als mens heb je ook veel kennis van mensen en die combinatie is een enorme meerwaarde voor een GGD."

Opkomende zoönose: West-Nijl virus?

De kranten stonden er de afgelopen weken weer vol mee: het West-Nijl virus komt er aan. Maar is dat wel zo? "Het West-Nijl virus is een dreiging", zegt Marieta Braks. "Maar niemand weet of het ook een ziektelast voor de mens wordt. En wanneer." Het West-Nijl virus is een vogelziekte. Het wordt overgebracht door muggen die in principe alleen vogels steken. Als zo'n vogelstekende mug toevallig besmet is met het West-Nijlvirus en die vogelstekende mug steekt toevallig een mens, pas dan is er een kans op besmetting van de mens. Braks is de laatste die garandeert dat we in Nederland geen West-Nijl virus krijgen. Mocht het gebeuren, dan is voorlichting over het voorkómen van muggenbeten heel belangrijk. "Want bij een vector-overdraagbare ziekte gaan we het niet redden met One Health alleen."

Hoe werken huisarts en dierenarts samen aan de bestrijding van zoönosen en antibioticaresistentie?

Het antwoord van dierenarts David Speksnijder was kort en duidelijk: op het gebied van zoönosen is er geen samenwerking tussen dierenarts en huisarts. Ieder werkt vanuit zijn eigen discipline. De dierenarts is primair gericht op diergezondheid en productie. En de primaire taak van de huisarts is een zoönose juist te diagnosticeren en te behandelen. Ook op het gebied van de antibioticaresistentie laat de samenwerking te wensen over. "Humane artsen hebben decennia ervaring met het beïnvloeden van voorschrijfgedrag. Daar kunnen de dierenartsen nog wat van leren."

Hoogleraar huisartsengeneeskunde en praktiserend huisarts Theo Verheij onderzocht het antibiotica-voorschrijfgedrag van huisartsen. Scholing van de huisartsen, verbetering van de diagnostiek, bewustwording van de patiënt en de organisatie van de eerstelijns zorg blijken effectieve manieren om onnodig antibioticagebruik bij hoesten te verminderen.

Speksnijder onderzoekt nu op een vergelijkbare manier het voorschrijfgedrag van landbouwhuisdierenartsen en kijkt of een intensieve samenwerking tussen veehouder, voervoorlichter en dierenarts onder leiding van een coach effect heeft op het antibioticagebruik.

Nieuwe inzichten

Voor de meeste deelnemers was het een geslaagd seminar. “Het programma was heel goed op elkaar afgestemd. Het tempo was goed en er is veel informatie in relatief korte tijd overgebracht.” “Als je er zelf mee te maken hebt, blijft het leuk om ervaring uit te wisselen over de verhoudingen tussen dierenartsen en artsen en alle diverse disciplines die met zoonosen te maken hebben.” Maar de presentaties leverden een bedrijfsarts ook verrassende, nieuwe inzichten op. “Ik heb in mijn werk eigenlijk veel meer met zoonosen te maken dan ik dacht.”